

Preek naar aanleiding van Zondag 31 HC: Hoeveel geven wij om elkaars heil?

Voorzang: Gezang 303, 1 en 2

Votum en Groet

Zingen: Gezang 303, 4

Gebed om het licht van de Geest

Schriftlezing: Spreuken 1,1-9 en Hebrreeën 3,7-19

Zingen: Psalm 95, 4 en 5

Verkondiging naar aanleiding van Zondag 31

Zingen: Gezang 168

Dankzegging en voorbeden

Collecte

Zingen: Geloofsbelijdenis (beurtzang)

Zegen

Gemeente van onze Heer Jezus Christus!

Het gaat vanmiddag over de kerkelijke tucht.

Geen gemakkelijk onderwerp.

Het woord tucht heeft een onaangename klank.

En kerkelijke tucht – nou, wat daar ooit van in praktijk is gebracht...

Ons kerkelijk verleden kent talloze voorbeelden van misbruik van de tucht.

Toch zegt de Nederlandse Geloofsbelijdenis – één van onze belijdenisgeschriften – in art. 29 dat je een goede kerk kunt herkennen aan de tucht.

M.a.w. we schieten als gemeente tekort als er onder ons geen tucht plaats vindt.

Dus ons kerk-zijn is vanmiddag in geding.

Beantwoorden we in dit opzicht wel aan de verwachting van onze Heer?

Ik wil vanmiddag vier punten nagaan.

1. Wat is tucht eigenlijk?
2. Waarom is tucht nodig?
3. Door wie wordt de tucht uitgeoefend?
4. Hoe gaat dit nu in de praktijk?

Dus allereerst: *Wat is tucht?*

Ik zei al: het woord tucht heeft een onaangename klank.

In onze dagen is tucht een haast nog viezer woord dan ontucht.

Je denkt meteen aan tuchtigen en tuchthuis.

Aan heersen met de harde hand.

Tucht is vrijwel synoniem geworden met straf.

Synoniem gewórden.

Want helaas is de oorspronkelijke betekenis van het woord verloren gegaan.

Tucht komt van het oud-Nederlandse woord *tijgen*.

Dat woord *tijgen* wordt nauwelijks of helemaal niet meer gebruikt.

Maar we vinden het nog terug in de uitdrukking: *geboren en getogen*.

Ik ben in de stad Groningen geboren en getogen.

D.w.z. ik ben daar geboren en opgevoed.

Getogen is opgevoed.

Letterlijk betekent dat woordje *tijgen*: *trekken*.

Denk aan het Duitse woord *ziehen* – dat ook *trekken* betekent.

En *erziehen* is dan *opvoeden*.

We zeggen soms van iemand: hij is uit de klei getrokken.

En we bedoelen: hij is opgevoed, groot gebracht op het platteland.

Nou, waarom zo'n hele woordstudie over *tijgen*, *getogen*, *tucht*?

Omdat ik u vooral duidelijk wil maken dat tucht te maken heeft met *trekken*!

Zoals een opvoeder een kind trekt naar de volwassenheid.

En hem wégtrekt van alles wat die groei naar de volwassenheid belemmert.

Soms kan dat alleen door een fikse straf.

Denk aan Spreuken.
Straf kan dus inderdaad onderdeel zijn van de tucht, van de opvoeding.
Maar de bedoeling is toch duidelijk positief.
Tucht is bedoeld om een heilzame schrik te geven.
Tucht beoogt een ander gedrag.
Tucht wil niet afstoten, maar aantrekken.
Tot Christus trekken!

Daarmee heeft ook een andere term te maken die in dit verband gebruikt wordt.
Ik bedoel het woord *discipline*.
Ook dat woord roept beelden op van koude starheid en strakheid.
Van officieren die met rauwe keelstemmen hun manschappen drillen.
Maar we moeten proberen ook door dit woord heen te kijken.
Want in discipline ontdekken we het woord discipel, leerling.
Discipline is de kunst van het discipelschap.
Hoe ben je een goede leerling van Christus, onze Herder en Leraar?
Waaruit blijkt je trouw aan zijn onderwijs?

In de tucht, in de discipline staat Christus dus in het middelpunt.
Tucht is de gelovige bij Christus houden.
Onder zijn heilzame invloed houden.

Dan het tweede punt: *waarom is tucht nodig?*
In de gereformeerde traditie is daar een driedelig antwoord op gegeven.
Ik geef ze eerst maar weer even alle drie op een rijtje.
En daarna ga ik ze alle drie bij langs.

1. Om de zondaar te behouden
2. Om de gemeente te beschermen
3. Om op te komen voor de eer van Gods Naam

De eerste reden om tucht te oefenen is dus het behoud van de zondaar.
Want God wil niet de dood, de ondergang van de zondaar, maar dat hij leeft.
Dat alles daar op ingesteld moet zijn blijkt ook wel uit de tuchtprocedure zoals die in de Gereformeerde Kerken van oudsher is vastgesteld.
Hebt u nog een bijbel met oude berijming, de belijdenisgeschriften en de formulieren?
Ik bedoel: het doopformulier, het avondmaalsformulier, het formulier voor de bevestiging van ouderlingen en diakenen en predikanten e.d.

Daarbij zit ook het formulier van de ban of de afsnijding van de kerk.
Als je dat leest merk je dat de kerk niet over één nacht ijs wil gaan.
Men probeert zo zorgvuldig mogelijk met zo'n situatie om te gaan.
Als iemand zich aan een ernstige zonde heeft schuldig gemaakt –
overspel, incest, fraude, meineed –
dan werden er drie stappen gevolgd.
In een kerkdienst deelt de kerkenraad mee dat een gemeentelid zich aan een bepaalde zonde heeft schuldig gemaakt.
Zonder namen.
De kerkenraad heeft dan al een tijd met de persoon in kwestie gesproken.
Maar zonder resultaat.
En de gemeente wordt nu gevraagd om voor de betrokken br/zr te bidden.

Een tijdje later deelt de kerkenraad mee: alle gebeden en vermaningen hebben niets geholpen.
Daarom wordt nu de naam van de br/zr bekend gemaakt.
Niet om hem of haar met de vinger na te wijzen.
Maar om nu met naam en toenaam voor de betrokkene te bidden.
Of ook hem eens op te zoeken en aan te spreken over wat er gaande is.

Tenslotte maakt de kerkenraad voor de derde keer de naam bekend.
Nu met de mededeling dat helaas niets geholpen heeft.
En dat de kerkenraad geen andere weg ziet dan de persoon als lid uit de gemeente te verwijderen.

De betrokkene krijgt nog één week om zich te bekeren.
De gemeente heeft nog één week om vurig voor zijn behoud te bidden.
En om hem nog eens op te zoeken.
Vindt in die laatste week geen verandering plaats dan wordt de week daarop bekend gemaakt dat de band tussen die persoon en de gemeente van Christus is doorgesneden.

Maar zoiets gebeurt niet dan nadat alle pogingen in het werk zijn gesteld om de persoon in kwestie terug te winnen.
Het uiterste wordt gedaan om hem terug te krijgen.
Zelfs de afsnijding is daarvoor bedoeld.
Het is niet een verachtelijk uitstoten van een onwaardig en verachtelijk individu.
Zo van: *opgeruimd staat netjes!*
Nee, het gebeurt met groot verdriet.
Zeker als er de overtuiging is dat iemand die in zijn zondig leven volhardt, daarmee willens en wetens zijn eeuwig leven met God op het spel zet.
Dan is er sprake van huiver.
En de kerkenraad wekt de gemeente op om voor die persoon te blijven bidden.
Ook als hij geen lid van de gemeente meer is.

Want tucht is allereerst bedoeld om de zondaar te behouden.
Maar tucht is ook in het belang van de gemeente als geheel.
Want als iemand in ernstige zonde leeft
en hij of zij wordt er helemaal niet op aangesproken,
dan kan dat een uitstraling krijgen naar anderen.
Alsof een zondige levensstijl niet serieus wordt genomen.
Maar als er sprake is van tucht, kan dat bij anderen een schokeffect teweeg brengen.
Dat je gaat nadenken over wat je als gelovige wel of niet doet.
Over wat goed discipelschap inhoudt.

En als derde motief voor de tucht geldt het opkomen voor de eer van Gods Naam.
Wanneer we als gemeente bepaalde zonden maar laten begaan kan dat buitenstaanders brengen tot bespotting van de HERE.
Als er b.v. in een kerk sprake is van incest...
of van een jeugdleider die zijn handen niet thuis kan houden...
of van een christenzakenman die er kwalijke financiële praktijken op nahoudt...
dan is men er in de buitenwereld als de kippen bij om dat breed uit te meten.
En dat noemt zich christelijk!
Dat kan daar kennelijk allemaal maar!
Kijk, dan is de goede Naam van onze God in geding.
En dan is tucht bedoeld om voor die naam van God en van Christus op te komen.

Dan nu de derde vraag: *door wie moet de tucht worden uitgeoefend?*
Dat is een heel belangrijke vraag.
De Catechismus geeft daar eigenlijk geen antwoord op.
De zondaar moet worden vermaand.
En hij moet na een lange weg uit de gemeente uitgesloten worden.
Wie dat moet doen – dat lezen we niet.

In de gemeente zelf leeft vaak de gedachte: dat is typisch iets voor de kerkenraad.
De ouderlingen en de dominees horen te vermanen en terecht te wijzen.
Soms kan een ouderling te horen krijgen: *Bent u al eens bij br. X geweest?*
Weet u wel wat er bij zr. Y aan de hand is?
Of doét de kerkenraad daar niets aan?

Een wijze ouderling zal die vraag beantwoorden met een wedervraag:
Bent u zelf al eens bij br. X of bij zr. Y geweest?
Hebt u hen zelf wel eens aangesproken op hun gedrag?
Een ouderling die zo reageert maakt zich niet van zijn verantwoordelijkheid af.
Maar hij maakt duidelijk waar de tucht beginnen moet.
In de gemeente!
Vooral het NT laat daar geen misverstand over bestaan.

Paulus schrijft aan de gelovigen in Colosse:

*Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in u wonen: onderricht en vermaan **elkaar** in alle wijsheid...*

Aan de Galaten schrijft hij:

Broeders en zusters, wanneer u merkt dat een van u een misstap heeft begaan moet u, die door de Geest geleid wordt, hem zachtmoedig weer op het rechte pad brengen.

Aan de christenen in Rome schrijft Paulus:

*Broeders en zusters, ik ben ervan overtuigd dat ... het u niet aan kennis ontbreekt, zodat u ook in staat bent om **elkaar** terecht te wijzen.*

En tenslotte, in de brief aan de Hebreëen lezen we:

*Horen jullie vandaag Gods stem, wees dan niet koppig...
Zie er op toe, broeders en zusters, dat niemand van u door een kwaadwillig en ongelovig hart afvallig wordt van de levende God, maar wijs elkaar terecht, elke dag dat dit 'vandaag' nog geldt, opdat niemand van u halsstarrig wordt omdat hij door de zonde verleid werd.*

In al deze woorden is het overduidelijk dat het gaat om een vermanen van elkaar.

Dat is niet een speciaal ambtelijke taak.

Het is een roeping voor alle gemeenteleden.

Ieder van u is verantwoordelijk voor de andere leden van de gemeente.

Denk aan het thema van de preek van ds. De Groot van vorige week zondagmiddag:

Hoeders, herders gevraagd!

Daarom heeft God ons in de gemeente aan elkaar gegeven.

Dat we samen sterk zijn tegen de misleiding van de zonde.

Als u een broeder of zuster, jong of oud, verstrikt ziet in een zonde...

...en het eeuwige leven van diegene wordt daarmee op het spel gezet –

dan moet u niet uw hoofd schudden en *ach en wee* roepen –

en achter hun rug om met anderen over hen kletsen –

dat het toch wel erg is met zo'n man of vrouw, zo'n jongen of meisje –

maar u moet er op af!

Dat geldt ook voor hen die al tijden niet meer bij ons in de kerk komen.

Die zo van de HERE dreigen te vervreemden.

Ze horen bij ons.

Ze horen bij God.

En het moet ons pijn doen wanneer ze daar zelf kennelijk geen prijs op stellen.

Er zijn broeders en zusters die regelmatig op de kerkenraad besproken worden.

Over wie wij bezorgd zijn.

Maar het is onjuist wanneer alleen de ambtsdragers zich daar zorgen over maken.

Dat hoort een zaak van heel de gemeente te zijn.

Allereerst een zaak van gebed.

Maar ook om zelf iemand op te zoeken en te vragen waarom hij nooit meer komt.

En zo kom ik op het vierde punt: *hoe gaat het nou in de praktijk?*

Volgens de brieven in het NT zou het normaal moeten zijn, wanneer gemeenteleden **elkaar** onderling terechtwijzen en vermanen.

Hoe normaal is dat onder ons?

Wanneer heeft u voor het laatst een br/zr terecht gewezen?

Wanneer hebt u voor het laatst – of moet ik zeggen – voor het eerst gezegd dat God verdriet heeft van hun woorden of daden?

Van hun gedrag?

Schieten wij als gemeente daarbij vergeleken niet schromelijk tekort?

Weet u wat vandaag één van de grote moeiten is om daaraan te voldoen?

Dat is het steeds sterker wordende individualisme in onze samenleving.

We hebben allemaal zoiets van: *Wat zullen we ons met een ander bemoeien?*
Wie geeft mij het recht om iets tegen een ander te zeggen?
Mag ieder niet zelf uitmaken hoe hij zijn leven inricht?
Je moet elkaar toch vrij laten?

Dat is de mentaliteit die ook onder christenen springlevend is.
En we kunnen dat ook heel mooi verpakken.
Maar dit individualisme is in wezen een gebrek aan liefde en betrokkenheid.

Ja, want daar komt het op aan.
Hoeveel houden we van onze br/zr?
Hoezeer gaat hun geestelijk welzijn ons ter harte?
Geloven we echt dat leven in vervreemding van de Heer diep ongelukkig maakt?
Wanneer we de ander liefhebben ...
En daartoe zijn we toch geroepen?
Ze zijn toch lid van het lichaam van Christus?
En elk ziek lid bezorgt het hele lichaam toch pijn?
... wanneer we de ander liefhebben zullen we vechten om zijn behoud.

Ooit stond in de krant een haast ongelooflijk verhaal.
Een peuter van een jaar of 3 was van de snelweg gehaald.
Hij reed daar op zijn driewielertje.
Want hij wilde op bezoek bij zijn opa en oma.
En hij was al een aardig eindje op weg.
Er moeten hem toch al heel wat auto's gepasseerd zijn voor hij zover was?
Waarom duurde het zo lang voordat er een automobilist was die dacht: *Maar dit kan toch niet?*
Levensgevaarlijk, zo'n kereltje op de snelweg!

Hoelang duurt het voordat we een broeder of zuster van een verkeerde weg afhalen?
Of denkt u ook (net als die automobilisten) "*hé, wat gek, dat kán toch niet...*"
en laat u het ondertussen maar zo?
En doet u er niks aan?
Snel verder met je eigen besognes.

Ja, ik weet hoe moeilijk het is om iets te zeggen tegen anderen.
Het is een enorme worsteling: *hoe zeg ik het tactvol?*
Hoe zeg ik waar het op aankomt?
Je bent bang dat de ander boos zal worden.
En maak je soms niet meer stuk dan heel.

Toch moet het gebeuren.
Daarom is er ook een intens gebed nodig om wijsheid en tact.
De ander moet voelen dat het niet voortkomt uit bemoeizucht.
Maar dat het uit verlangen is om hem te behouden voor het Koninkrijk van God.
En als u er in uw eentje niet uitkomt, ga er dan mee naar een ander gemeentelid.
Praat er met elkaar over.
Zonder nog namen te noemen in eerste instantie.
Maar met de vraag: *hoe zou jij dat aanpakken?*
En wil je met mij meebidden?

En als een ander meent u te moeten terechtwijzen?
Hoe reageert u dan?
Kritiek geven is moeilijk.
Maar kritiek ontvangen ook!
Ik ben bang dat we als gemeente zowel het elkaar terechtwijzen als het ons laten terechtwijzen zijn verleerd.
Toch heeft ieder die hier in het openbaar belijdenis deed van zijn geloof verklaard, dat hij zich gewillig zou onderwerpen aan het herderlijk opzicht en de tucht van de kerk.
In de praktijk blijkt bij deze belofte vaak echter het voorbehoud te gelden: *zolang ik het ermee eens ben.*

We moeten vaststellen, broeders en zusters, dat de onderlinge tuchtoefening alleen dan tot zijn recht komt als er een

grote onderlinge liefde is voor elkaar.

De hantering van de tucht vereist een hoog geestelijk peil van de gemeente.

Er moet een werkelijk levende gemeenschap zijn.

Alleen dan zal kritiek met liefde gegeven en met liefde ontvangen worden.

Zonder dat het ontaard in bemoeizucht en in koude veroordeling van elkaar.

Alleen ook in een levende liefdesgemeenschap waar ieder de band met Christus beleeft zullen we bewaard blijven voor onverschilligheid en gebrek aan interesse hoe anderen zich gedragen.

Alleen de liefde tot Christus en tot de ander houdt ons in evenwicht tussen bemoeizucht en onverschilligheid ten opzichte van elkaar.

Als huiswerk geef ik daarom twee vragen mee om over na te denken:

1. Wil ik deel uitmaken van een gemeente, waarin van mij gevraagd wordt om verantwoordelijk te zijn voor de anderen?
2. Wat moet er bij mij en wat moet er in de gemeente veranderen om zo'n liefdevolle gemeenschap te worden?

Laten we met deze vragen biddend bezig zijn.

AMEN.

11-09-2005